

Tarja Sakko

RISTO AINALIN SÄVELLYSTUOTANNON ERITYISPIIRTEITÄ

RISTO AINALIN SÄVELLYSTUOTANNON ERITYISPIIRTEITÄ

Tarja Sakko
Opinnäytetyö
Syksy 2019
Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma, Klassinen laulu

Tekijä: Tarja Sakko

Opinnäytetyön nimi: Risto Ainalin sävellystuotannon erityispiirteitä

Työn ohjaaja: Jaana Sariola

Työn valmistumislukukausi ja vuosi: Syksy 2019

Sivumäärä: 36+1

Opinnäytetyö kertoo urkujensoiton lehtori, säveltäjä Risto Ainalin (1948-) elämänvaiheista ja hänen sävellystuotannostaan. Ainali on säveltänyt pienempiä, mutta myös useita laajojakin teoksia, jotka ansaitsevat tulla huomioiduiksi. Työssä on nostettu esille hänen elämänvaiheitaan, koska jokainen säveltäjä ammentaa teemoja ja tunnelmia teoksiinsa omasta historiasta ja elämästä. Risto Ainalin pitkä ura kirkkomuusikkona sävyttää koko tuotantoa ja pääosin kaikki hänen sävellyksensä voidaan luokitella hengelliseksi musiikiksi.

Opinnäytetyön päätavoitteena oli tuoda esiin Risto Ainalin sävellystuotantoa ja sen erityispiirteitä. Tavoitteena on myös hänen sävellyksensä esittely, jotta ne tulisivat laajemmin käyttöön ja paremmin tunnetuiksi. Aineistona sävellystyylin tutkimiseen on käytetty Ainalin sävellysten partituureja ja myös nauhoitettuja esityksiä. Tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Haastatteluaineisto on litteroitu ja se on ollut pohjana Ainalin elämänvaiheiden kuvaukselle. Säveltämisen tietoperustana on käytetty suomalaisista säveltäjistä kertovaa kirjallisuutta. Niistä selvisi, että monet säveltäjät kokevat vääjäämätöntä tarvetta säveltämiseen. Harva kuitenkaan osasi kertoa, mistä tarve kumpuaa. Ainalin säveltämisen tarve oli samankaltainen kuin nämä lähteistä nousevat tulokset.

Opinnäytetyö kuvaa, minkälaista musiikillista materiaalia Ainalin sävellystuotanto sisältää. Sävellystuotanto on opinnäytetyössä eritelty isoihin kuoroteoksiin, laulusarjoihin ja muihin teoksiin. Hänen ominta tyyliään on tietynlainen yksinkertaisuus, johon kuulijan on helppo samaistua. Tyyliä voisi kutsua myös kansanomaiseksi. Toisaalta Ainali ei vierasta kromatiikan käyttöä ja joissakin hänen teoksissaan on yllättävän rajujakin musiikillisia käännteitä. Hänen sävellystyyliinsä on kuuluvissa kaikuja myös romantiikan ajan musiikista. Kodin perintönä saatu hengellisyys on vaikuttanut paljon Ainaliin säveltäjänä.

Tässä opinnäytetyössä on koottu yhteen Ainalin sävellystuotanto, jota esimerkiksi kirkkomuusikot voivat työssään hyödyntää ja tehdä tällä tavalla Ainalin sävellyksiä tunnetuimmiksi. Ainalin sävellystuotantoa tulisi jatkossa tutkia yksityiskohtaisemmin tai keskittyen tarkemmin tiettyihin sävellyksiin.

Asiasanat: Risto Ainali, sävellystuotanto, säveltäminen, kirkkomusiikki, Luukas-passio, Requiem

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Music, Option of Music Pedagogue

Author: Tarja Sakko

Title of thesis: Risto Ainali's composing production and its special features

Supervisor: Jaana Sariola

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2019 Number of pages: 36+1

The thesis tells about lecturer of organ playing, composer Risto Ainali's life story and his composing production. Ainali has composed smaller but also many larger works, which should take notice of. The thesis tells about events of his life, because every composer draws themes and atmospheres from their own life and history. Risto Ainali's long career as a church musician creates a base to the whole production which is mostly spiritual.

The main aim of the thesis is Risto Ainali's composing production and its special features. The aim is also to bring forth his compositions so that they will become used wider and better known. Ainali's compositions partitures and audio works have been used when studying his composing style. The study method was a theme interview. The interview data is transcribed and it has been the base for his life story. The literature describing Finnish composers is the basis of information in this thesis. Many composers feel a strong need to compose. Only a few of them could tell where the need comes from. These references are also related to Ainali's need to compose.

This thesis describes what kind of musical material Ainali's composing production contains. The composing production is split into big choir works, lied collections and other works. His own style is simple, which is easily identifiable by a listener. Ainali's musical style can also be called folksy. On the other side Ainali uses lots of chromaticism and some of his composings represent suprisingly harsh elements. Echoes of romantic music can be heard in his production. Ainali's spirituality, which comes from his heritage, has affected to a great deal in his work.

For this thesis has been collected the complete composing production by Ainali. which church musicians can use and make Ainali's production more famous. Ainali's composing production should be studied in more detail focusing on specific compositions.

Keywords: Risto Ainali, composing production, composer, church music, Lucas-passion, Requiem

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	RISTO AINALIN ELÄMÄNVAIHEITA.....	8
2.1	Pikku pianistista kanttoriopintoihin.....	8
2.2	Kajaanin aika.....	8
2.3	Muutto Veteliin ja Toukomettiset-kuoron perustaminen.....	9
2.4	Musiikkia omalle kuorolle: säveltäminen tuli ajankohtaiseksi.....	10
2.5	Urkujensoiton lehtoriksi Ouluun ja ensimmäiset urkusävellykset.....	10
2.6	Eläkevuosien projektit	11
3	RISTO AINALIN SÄVELTÄMÄ KIRKOLLINEN MUSIIKKI	12
3.1	Isot kuoroteokset.....	12
3.1.1	Luukas-passio (1996–98).....	12
3.1.2	Requiem (2000)	16
3.1.3	Augsburgin tunnustus -oratorio (2017).....	18
3.2	Laulusarjat ja Lasten kirkko	20
3.2.1	Pääsiäisen lauluja -sarja sopraanolle ja barytonille (2006)	20
3.2.2	”Onneksi on valo” Lauluja keväästä ja syksyn luopumisesta (2010)	22
3.2.3	Lasten kirkko (2007)	24
3.3	Muut sävellykset.....	25
3.3.1	Urkusävellykset.....	25
3.3.2	Kuorosovituksia ja yksinlauluja	26
4	RISTO AINALIN SÄVELLYSTYYLI.....	29
4.1	Säveltäminen prosessina	29
4.2	Koko tuotannon erityispiirteet	29
4.3	Muutokset ja kehittyminen sävellystyylissä.....	32
5	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET.....	35
	LIITE 1	37

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni perehdyn Risto Ainalin elämänvaiheisiin, uraan ja merkittävimpiin sävellyksiin. Aiheen valinta on minulle hyvin henkilökohtainen, sillä Ainali oli ensimmäinen urkujensoitonopettajani Oulun konservatoriossa opiskellessani kirkkomuusikoksi. Valmistumiseni jälkeen ja jatko-opintojenkin aikana olemme pitäneet säännöllisesti yhteyttä ja hänen sävellystuotantonsa on alkanut kiinnostaa minua yhä enemmän. Tätä kirjoittaessani Ainali on vastikään täyttänyt 70 vuotta ja varsinkin hänen sävellyksensä ansaitsevat tulla huomioiduksi opinnäytetyön muodossa. Aiemmin hänestä on tehty yksi opinnäytetyö, joka käsittelee vain lyhyesti henkilöhistoriaa ja paneutuu kahteen urkusävellykseen.

Tässä työssä keskityn esittelemään Ainalin sävellyksiä vuosien varrelta. Kerron hänen isoimmista kuoroteoksistaan, Luukas-passiosta, Requiemistä ja Augsburgin tunnustus-oratoriosta, mutta myös suppeammista teoksista kuten laulusarjoista ja yksinlauluista. Esittelen kiinnostavia yksityiskohtia nuottiesimerkkien avulla, joissa erityisesti Ainalin oma sävellystyylitulee esille. Luvussa 2 kerron hänen elämänvaiheistaan. Luvuissa 3 ja 4 paneudun erityisesti hänen sävellyksiinsä ja sävellystyylinsä. Luvun 4 alussa kerron myös säveltämisestä yleensä. Tutkimuskysymyksenä tässä opinnäytetyössä on ollut Ainalin sävellystuotannon erityispiirteiden selvittäminen. Ajantasainen sävellysluettelo löytyy liitteestä 1.

Tiedonkeruumenetelmänä olen käyttänyt haastattelua kasvotusten ja lisäksi sähköpostilla. Sävellysten partituureja ja joistakin sävellyksistä tehtyjä nauhoituksia tutkimalla olen selvittänyt Ainalin sävellystyylin ominaispiirteitä ja muutoksia. Kaikki tässä työssä käytetyt nuottiesimerkit ovat peräisin säveltäjältä itseltään.

Haastattelututkimukset voidaan jakaa karkeasti kahteen luokkaan: lomakehaastatteluihin ja muihin haastatteluihin. Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt niin kutsuttua teemahaastattelua. Teemahaastattelu on menetelmänä vapaampi kuin strukturoitu lomakehaastattelu, mutta tiettyihin teemoihin kohdistettuna se on esimerkiksi täysin strukturoimatonta syvähaastattelua rajatumpi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.) Tähän tutkimukseen teemahaastattelu valikoitui sen perusteella, että siinä keskitytään saamaan tietoa tietystä aihepiiristä, mutta se sallii myös vapauden poiketa tarkoista kysymyksistä, jotta saataisiin mahdollisimman kattavasti tietoa Ainalin elämästä ja säveltämisestä.

Haastattelin Ainalia heidän kodissaan Kiimingissä 25. tammikuuta 2018 ja nauhoitin haastattelun. Haastattelun runkona oli valmiiksi mietityt kysymykset hänen elämänvaiheistaan ja säveltämistään. Lisäksi haastattelussa syvennettiin tiettyjä teemoja, joita nousi haastattelutilanteessa esille. Näin päästiin syvemmälle aiheeseen. Litteroin haastattelun ja sen pohjalta aloitin tutkimuksen. Myöhemmin tarkensin muutamia kysymyksiä vielä sähköpostilla.

Työni tarkoitus on, että Ainalin säveltämä musiikki tulisi käyttöön laajemminkin, varsinkin kirkko-muusikoiden kautta. Omaan pedagogin työhön näiden sävellysten tutkiminen on tuonut uudenlaisia sävyjä.

2 RISTO AINALIN ELÄMÄNVAIHEITA

Tässä pääluvussa kuvaillut Risto Ainalin elämänvaiheet ovat peräisin haastattelumateriaalista.

2.1 Pikku pianistista kanttoriopintoihin

Risto Ainali syntyi 19.1.1948 Keski-Pohjanmaalla Himangalla, Pahkalan kylässä. Hänen kotinsa oli maalaistalo, jossa lapsetkin osallistuivat monenlaisiin arjen töihin. Ainalin perheessä oli yhteensä yksitoista lasta, joista myöhemmin viisi opiskeli kanttoreiksi. Ainalin äiti ja isä halusivat tukea lapsiaan musiikkiharrastuksissa ja heidän kotoaan löytyi ajalle tyypilliseen tapaan urkuharmoni, jolla Ristokin aloitteli soittoharrastusta. Aivan aluksi soittaminen oli vain itsenäistä, mutta myöhemmin Himangan seurakunnan silloinen kanttori Viljo Huovio alkoi antamaan soittotunteja Ainalin sisaruksille. Ainali oli suunnilleen kymmenvuotias soittotunnit aloittaessaan. ”Huovion opissa opittiin nuotit ja perusasioita soittamisesta, esimerkiksi sormien asennosta”, hän muistelee soittotuntien antia (Ainali, haastattelu 25.1.2018). Harmonin soittaminen oli tietenkin hieman rajoittunutta ja Huovion suosituksen mukaan Ainalille ostettiin piano 1960-luvun alussa. Ainali muisteli, että jonkun velipojan mielestä olisi pitänyt ostaa mopo, mutta päädyttiin kuitenkin ostamaan piano.

Tammikuussa vuonna 1967 Ainali pääsi Kokkolan musiikkiopistoon, jossa hän opiskeli pianonsoittoa ja musiikinteoriaa. Vielä samana keväänä hän pyrki Kuopion musiikkiopistoon, jossa järjestettiin Sibelius-Akatemian alaista opetusta. Elokuussa alkoivat kirkkomusiikin opinnot uudessa kotikaupungissa. Alusta asti oli selvää, että pääaineeksi valikoitui urut. Omien sanojensa mukaan Ainali ei ollut niin sanottua yksinlaulajatyyppejä ja urkujensoitto kiinnostikin häntä erittäin paljon. Urkujensoitonopettajina hänellä olivat Erkki Alikoski, Asko Kaivola ja Erkki Tuppurainen. Ainali valmistui kanttoriksi Kuopion musiikkiopistosta vuonna 1970.

2.2 Kajaanin aika

Valmistumisen jälkeen Ainali pääsi Kajaanin seurakunnan vt. kanttoriksi. Sieltä käsin hän jatkoi urkujensoiton opintojaan ja kävi joka toinen viikko Kuopiossa tunneilla. 1971 Ainali soitti silloisen urkujensoiton II-tutkinnon, josta hän myöhemmin on ajatellut, että tutkinto-ohjelma vastasi suunnil-

leen nykypäivän B-kurssitutkinnon tasoa. Ainali avioitui himankalaisen Sanna-Maijan (os. Keski-kuru) kanssa marraskuussa vuonna 1972. Samoihin aikoihin hän kävi myös armeijan. Kevättalvella 1972 Ainali valittiin vaalin kautta Kajaanin kanttorin virkaan ja hän hoiti sitä vuoteen 1976 asti. Ainalit saivat neljä lasta: Ilona s. 1974, Iiris s. 1976, Ilkka s. 1979 ja Laura s. 1981.

Virassa ollessaankin Ainali jatkoi urkujensoitonopintojaan Erkki Tuppuraisen johdolla ja suoritti vuonna 1976 urkujensoiton diplomitutkinnon Helsingin Oulunkylän kirkossa. Omien sanojensa mukaan hän harjoitteli tutkintoa varten erittäin paljon ja kävi muutamana kesänä Jyväskylässä mestarikurssilla, jossa oli ulkomaalaisia opettajia. Diplomitutkinnossa soitetuista kappaleista monet sujuvat eläkkeellä olevalta urkurilta edelleen hienosti: muun muassa Johann Sebastian Bachin Passacaglia c-molli ja Franz Lisztin B-A-C-H. Ainali konsertoi niihin aikoihin paljon: ”Kyllä mää Keski-Pohjanmaalla soittelin aika paljon silloin 1977 ja siitä eteenpäin. Varsinkin kesäillan konsertteja.” (Ainali, haastattelu 25.1.2018.)

Kajaanissa asui silloin noin 30 000 asukasta ja siellä oli vain yksi kanttorin virka. Työ siellä oli erittäin kuormittavaa. Ainali johti kirkko- ja lapsikuoroa sekä lasten puhallinorkesteria. Jossain vaiheessa hänellä oli myös nuorisokuoro. Säveltäminen ei vielä tuolloin tullut ajankohtaiseksi, eikä siihen olisi ollut aikaakaan.

2.3 Muutto Veteliin ja Toukomettiset-kuoron perustaminen

Vuonna 1976 Ainalit muuttivat 4000 asukkaan Veteliin, josta Risto sai kanttorin viran. ”Sielä mulle avautu tuo kuorotyö”, hän muistelee (Ainali, haastattelu 25.1.2018). Ainali johti siellä kirkko- ja lapsikuoroa. Lisäksi hänen pääkuoronsa siellä oli tasokas Vetelin nuorisokuoro, jonka kanssa Ainali teki kaksi LP-levyä ja lisäksi kuoromatkoja ulkomaille Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Hollantiin ja Ruotsiin.

Seurakunnan kuorojen lisäksi Ainali alkoi johtamaan vuonna 1981 opiskelijakuoroa, joka oli perustettu jo 1970-luvulla Helsingissä. Kuoro sai nimen Toukomettiset. Kuoroon kuului noin 30 laulajaa eri puolilta Suomea, lähinnä Kokkolan ja Kalajoen suunnalta ja muutamia myös Oulusta. Toukomettiset-kuoro ammentaa lestadiolaisesta lauluperinteestä ja on julkaissut kolme levyä. Lisäksi kuoro on konsertoinut Suomen lisäksi Ruotsissa, Venäjällä, Unkarissa ja Baltiassa (Toukomettiset-kuoro ja kamariorkesteri, 2000). Riston lisäksi hänen kaksi sisarustaan, Anitta Ainali-Vuollo ja Veli

Ainali, ovat johtaneet kuoroa. Syksystä 2004 lähtien Toukomettiset-kuoroa on johtanut Marja Laitala (Lähetysyhdistys Rauhan Sana 2019, viitattu 9.5.2019).

2.4 Musiikkia omalle kuorolle: säveltäminen tuli ajankohtaiseksi

Vetelissä ollessaan Ainali alkoi lähinnä sovittaa ja myös hieman säveltää oman kuoron tarpeisiin sopivaa musiikkia. Aikaisemmat sävellykset olivat syntyneet pakollisena osana kirkkomusiikin opintoja. Säveltämisen lähtökohtana hänellä oli kuoron tarpeet, ja niiden pohjalta hän loi sopivia sovituksia, joilla pystyi rikastuttamaan seurakunnan musiikkielämää. Vetelin aikoihin kuorotyön merkitys korostui, joten sovitusten ja sävellysten tekeminen oli luonnollinen jatke monipuolisen muusikon elämässä. Ainali sävelsi tuolloin esimerkiksi muutamia psalmeja kirkkokuoron käyttöön.

2.5 Urkujensoiton lehtoriksi Ouluun ja ensimmäiset urkusävellykset

Oulun konservatoriossa oli pulaa urkujensoiton opettajista ja vuonna 1986 Ainali aloitti oman työnsä ohella työskentelemään myös konservatoriolla tuntiopettajana. Vuonna 1988 hän sai urkujensoiton lehtorin viran ja koko perhe muutti Kiiminkiin. Konservatoriossa opettaessaan Ainali teki kirkkomusiikinopiskelijoiden kuorolle muutamia sovituksia. Muuton jälkeenkin hän jatkoi Toukomettiset-kuoron johtamista aina vuoteen 2001 saakka.

Omasta kokemuksestani voin kertoa, että urkujensoiton opettajana Ainali oli sopivan vaativa, mutta kuitenkin empaattinen ja kannustava. Hänen musiikilliset näkemyksensä ovat jalostuneet pitkän uran aikana. Mielestäni urkurina hänen vahvuuksiaan on vahva musikaalisuus, joka ilmenee esimerkiksi rytmiikan ja tempon sopivana vaihtelevuutena. Tämä tekee musiikista mielenkiintoista ja hengittävää. Ainalin persoonaa kuvaavaa on myös nöyryys musiikin lahjan antajaa kohtaan. Itse hän kuvailee itseään laaja-alaiseksi muusikoksi, mikä kyllä pitää paikkansa. Urkuri, urkujensoiton opettaja, kanttori, kuoronjohtaja ja säveltäjä on varsinainen musiikin moniosaaja.

Vuodet konservatorion urkulehtorina ovat jääneet mukavina Ainalin mieleen. Opettajana toimiminen on antanut myös urkusävellyksiin oman lisänsä. Jonkin verran improvisointiakin opettaneena hän on joutunut miettimään vanhojen mestareiden sävellysten rakenteita ja sitä kautta hän on saanut lisäeväitä erityisesti urkusävellyksiinsä. "Jospa siinä oli Jumalan sormet pelisä, että määki sitte rupesin tekeen urkujuttuja", toteaa Ainali (Ainali, haastattelu 25.1.2018). Esimerkiksi vuonna 2003

hänen uruille säveltämänsä Passacaglia on hieno osoitus vanhan sävellystyylin nerokkaasta käytöstä. Passacaglia perustuu läpi sävellyksen samana pysyvään melodiseen linjaan (Helsingin kaupunginorkesteri 2019, viitattu 11.5.2019). Ainali on ammentanut tähän sävellykseensä jalkiteeman virrestä 343, Voisinpa Jeesuksestani, toki omin lisämaustein. Tämä kappale löytyy Ainalin urkuäänitteeltä, joka on nauhoitettu Kalajoen kirkossa vuonna 2005. Hän itse kuvailee Passacagliaa avaukseksi urkumusiikin säveltämiseen. Sen jälkeen on syntynyt useita urkukappaleita. Monet niistä hän on säveltänyt johonkin tiettyyn tilaisuuteen, esimerkiksi häämarssin tyttärensä häihin (2003) tai Haukiputaan seurakuntakeskuksen uusien urkujen vihkiäiskonserttiin valmistuneen Fantasian (2007).

2.6 Eläkevuosien projektit

Eläkkeelle Ainali jäi vuonna 2012. Sen jälkeen hänet on pitänyt kiireisenä säveltämisen lisäksi Kiimingin seurakunnan Ruskakööri-sekakuoro, jota hän on johtanut vuodesta 2014 asti. Eläkevuosina Ainali on aktivoitunut säveltämisessä, kun työ ei enää vie aikaa. Hän on säveltänyt muun muassa joitakin yksinlauluja ja psalmeja. Keväällä 2019 Ainali julkaisi Urkukoraalikokoelman. Lisäksi hän on innostunut tekemään kuorosovituksia vanhojen mestareiden, kuten esimerkiksi Beethovenin ja Mozartin, orkesteri- ja pianoteoksista. Viimeisimmäksi on valmistunut Beethovenin Kuutamოსonaatin ensimmäisestä osasta versio sekakuorolle pianosäestyksellä. Ainali otti siihen tekstin luomakunnan virrestä ja Kiimingin seurakunnan poikakuoro on sen levyttänyt.

3 RISTO AINALIN SÄVELTÄMÄ KIRKOLLINEN MUSIIKKI

Nuottilähteet tähän päälukuun olen saanut Risto Ainalilta.

3.1 Isot kuoroteokset

3.1.1 Luukas-passio (1996–98)

Ideasta passioksi

Ainalin yksi merkittävä ja laaja teos on Luukkaan evankeliumiin perustuva Luukas-passio, jonka tyypillisin piirre on kansanomaisuus. Kansanomaisuus tulee ilmi muun muassa tutuissa hengellisissä lauluissa ja virsissä, joita hän on käyttänyt teoksen eri osissa joko inspiraation lähteenä tai suoraan kuorolle sovitettuina. Ainali oli alun perin miettinyt Toukomettisten ohjelmistoon jotain tuntemattoman säveltäjän barokin aikaista passiota, joka sopisi vaativuudeltaan kuorolle. Eräs kuorolainen sai kuitenkin innostettua kuoronjohtajaa säveltämään oman passion, vaikka aluksi se tuntuikin Ainalista mahdottomalta tehtävältä passiosävellysten laajuuden takia. Hän kuitenkin innostui ajatuksesta ja sai idean, että käyttäisi hengellisiä kansansävelmiä sävellyksensä tukena. Luukas-passion teksti perustuu suurimmalta osin Raamatun Luukkaan evankeliumiin. Tekstin valintaan hänellä vaikuttivat Johann Sebastian Bachin passiot siltä osin, että Bachilla ei ole Luukas-passiota ja Luukkaan evankeliumin kärsimyskertomus on laajin. Ainali itse nostaa Luukas-passion ehkäpä tärkeimmäksi ja läheisimmäksi sävellykseksi, koska hän on itse säveltänyt, harjoituttanut kuorolle ja johtanut sen.

Ainali sävelsi Luukas-passion vuosina 1996–1998. Uusia osia teokseen tuli pikkuhiljaa ja kuorolaiset jo välillä ihmettelivätkin, että ”vieläkö niitä tulee”, hän naurahtaa ja muistelee sävellysprosessin etenemistä (Ainali, haastattelu 25.1.2018). Ensimmäisen kerran passio esitettiin jo ensimmäisen talven sävellysurakan jälkeen pääsiäisenä Himangalla, mutta siinä ei vielä ollut kaikkia osia mukana. Seuraavan vuoden pääsiäisenä teos kuultiin ensimmäisen kerran kokonaisuudessaan. Luukas-passiota on esitetty noin kaksikymmentä kertaa. Toukomettiset-kuoro on esittänyt sitä laajemminkin, esimerkiksi Jyväskylän seudulla, länsirannikolla Kokkolan ja Oulun seudulla ja Enontekiöllä Hetan musiikkijuhlien aikaan. Lisäksi Pyhäjoen kirkkokuoro on esittänyt Luukas-passion Pyhäjoella

ja Oulaisissa. Pudasjärven kirkkokuoro ja Tuuran seurakunnan sekakuoro Tuike ovat esittäneet yhdessä Luukas-passion Pudasjärvellä, Oulussa ja Raahessa. Toukomettiset-kuoro levytti Luukas-passion vuonna 2000.

Teoksen esittely ja erityispiirteitä

Luukas-passio on sävelletty kuorolle, solisteille ja orkesterille ja siinä vuorottelevat passioille tyypilliseen tapaan kuoro- ja resitatiiviosat. Ainalin ajatuksena oli hyödyntää jousisoittajia, joita löytyi omasta kuorosta, ja lisäksi orkesterissa kuullaan oboeta, niin kuin Bachinkin passioissa. Resitatiiviosissa urut säestävät laulajaa. Teoksessa on muutama isompi osa, mutta pääosin musiikki on melko yksinkertaiseksi sävelletty, jotta amatöörikuoronkin on mahdollista omaksua sävellys. Ainalin ajatuksena oli, että sävellys olisi vaikeustasoltaan sopiva hänen johtamalleen Toukomettiset-kuorolle. Luukas-passio onkin vähemmän musiikkiin perehtyneen kuulijan mielestä helposti ymmärrettävää ja lähestyttävää. Aikoinaan Bachkin käytti kuoro-osuuksissa sen ajan tuttuja koraali- eli virsi-melodioita, samoin Ainali halusi hyödyntää tuttua kansanperinnettä.

Luukas-passion henkilöhaamot ovat evankeliumikertomuksesta tuttuja ja oman roolinsa teoksessa ovat saaneet Jeesus (basso), evankelista (tenori), Pilatus, Pietari, pahantekijät, palvelustyttö, palvelijat ja sadanpäämies. Teos alkaa Etsimähän kadonnutta -laulun orkesterin soittamalla alkusoitolla, johon kuoro tulee myöhemmin mukaan. Alkusoitossa jo kuullaan teoksen läpi kantavaa tekstiä ja musiikin yhteyttä, sillä siinä on kuultavissa esimerkiksi niin sanottua huokausaihetta. Huokauksia kuvataan yleensä Bachinkin passioissa laskevalla ja toistuvalla sekunti-intervallilla. Barokin aikana vallalla oli affektioppi, joka tarkoitti tunnetilojen kuvaamista esimerkiksi tietyillä intervaleilla, sävellajeilla tai artikulaatiolla (Forsblom 1994, 110–137). Bachin passioissa ja muussakin musiikissa juuri esimerkiksi surua on kuvailtu tällaisella sävelkululla. Ainalin Luukas-passion ensimmäisen osan tahdistusta 17 alkaen orkesteri soittaa tätä aihetta ja valmistelees kuoron sisääntuloa (kuva 1). Tämän musiikillisen aiheen on perinteisesti ajateltu kuvaavan huokausta tai valitusta.

17

Et - si - mä - hän ka - don - nut - ta
Et - si - mä - hän, et - si - mä - hän ka - don - nut - ta

Et - si - mä - hän
Et - si - mä - hän, et - si - mä - hän

21

KUVA 1. Osa 1. Luukas-passio (Ainali 1996–98)

Kuvassa 1 esitelty ensimmäisen osan laulu Etsimähän kadonnutta on peräisin Siionin matkalaulutkokoelmasta, joka on Ainalille läheinen. Siinä Jeesuksen kerrotaan tulleen etsimään kadonnutta lammasta täältä syntisestä maailmasta ja toisessa säkeistössä lauletaan: ”Minä, minä olin kurja Jumalasta luopunut, synnin valtaan suostunut.” Tämä teksti johdattelee kuulijan Luukkaan evankeliumin kärsimyskertomukseen. Tämä vuodelta 1653 peräisin oleva koraalimelodia on alkuperältään saksalainen. Sama koraali löytyy myös virsikirjasta esimerkiksi kärsimysvirrestä 56, Tutki maan, oi, Jeesus, auta. Ainalin käsissä se on muovaantunut puhuttelevaksi sovitukseksi, joka johdattelee kuulijan Jeesuksen kärsimysten askeliin.

Ainalin sävelkielelle tyypilliset piirteet, esimerkiksi yksinkertaisen teeman hyödyntäminen ja siitä improvisatorisesti lähtevä kehittäminen, näkyy jo Luukas-passion avausosassa. Muissa kuoro-osuuksissa vuorottelevat perinteiset hengellisten laulujen teemat ja Ainalin kokonaisuudessaan säveltämä musiikki. Tuttujen laulujen ja virsien käyttö kuoro-osuuksien pohjana ei silti tarkoita, etteikö niissä olisi säveltäjän omia ideoita. Tyypillistä Ainalin sävelkielelle kauttaaltaan on jonkin rytmiaiheen käyttäminen osan teemana. Joissakin osissa rytmit kehittyvät ja monipuolistuvat osan edetessä, mutta joissakin osissa alussa esitelty rytmiaihe säilyy loppuun asti. Näin on esimerkiksi osassa 3, jossa keinahteleva 6/8-osainen rytmitys säestää naiskuoroa.

Ainali käyttää rohkeasti myös kromaattisia säveliä kuvaamaan tekstissä esiintyviä asioita. Näin tapahtuu erityisesti resitatiiviosissa. Kuvan 2 resitatiivissa evankelista kertoo, kuinka ylipapit ja lainopettajat miettivät, miten saisivat Jeesuksen raivattua tieltään. Tässä Ainali kuvailee kromatiikan ja erityisesti sekunti-intervallien avulla ylipappien ja lainopettajien työlästä pohdintaa.

The image shows a musical score for three staves. The top staff is a vocal line in G major, starting on a whole note G4 and moving chromatically down to a whole note B3. The middle staff is a piano accompaniment with chords: G4, F#4-G4, E4-F#4, D4-E4, C#4-D4, B3-C#4, and G3-A3. The bottom staff is a bass line with notes: G3, F#3, E3, D3, C#3, B2, and G2. The lyrics 'Ylipapit ja lainopettajat miettivät miettimistään, millä keinoin saivat Jeesuksen' are written below the vocal staff.

KUVA 2. Osa 2, Luukas-passio (Ainali, 1996–98)

Kuorolle sävelletyn 3. osan tekstin Ainali on ottanut Matteuksen evankeliumista, koska halusi käärmestä kertovan kohdan mukaan passioonsa (kuva 3). Tähän osaan hän ei ole ottanut teemaa muualta ja siinä kuullaankin täysin hänen omaa sävelkieltään. Osassa on keinahteleva 6/8-osa-rytmi, jota on maustettu pisteellisillä kahdeksasosanuoteilla. Melodia kulkee levollisesti naisäänten laulamana, eikä kuulija aluksi voisi arvata tekstin kertovan niinkin kauheasta asiasta. “Lapses tuo sai sinuun luottaa, nyt hän turman sulle tuottaa. Miettii murhaa, muu ei riitä kun on tullut käärme siitä.”

mf Miet - tii

21

mur - haa, muu ei rii - tä kun on tul - lut

cresc.

KUVA 3. Osa 3. Luukas-passio (Ainali, 1996–98)

Kun käärmeaihe esitellään, melodiakuviot luikertelevat kuin käärme ja naisäänät jakautuvat kaksiaäniseksi vain siinä kohdassa. Tässäkin osassa Ainali kuvailee tekstiä myös kromatiikan avulla. Voimakkaasta tekstistä huolimatta osa on levollisen kaunis ja osittain tekstin dramaattiseen sisältöön nähden ristiriitainenkin. Ainali osaa sävellyksissään myös yllättää kuulijansa.

3.1.2 Requiem (2000)

Vuonna 2000 Ainali sävelsi Requiemin. Tuolloin hän oli jättämässä Toukomettiset-kuoron johtajuutta uusiin käsiin 20 vuoden jälkeen. Teos kantaesitettiin Kalajoen kirkossa keväällä 2001 ja sen jälkeen myös Alatorniolla ja Rovaniemellä. Requiem on sävelletty neliaäniselle kuorolle, solisteille ja uruille.

Requiem eli sielunmessu on sävellys, jonka teksti on osittain peräisin latinankielisen messun pysyvistä eli ordinarium-osista. Muutoksena perinteisen messun ordinarium-osiin (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei) Ainalin Requiemistä puuttuu Gloria- ja Credo-osat ja lisäksi siinä on Dies irae -sekvenssi, joka toi kaivattua värikkyttä säveltäjille. (Tuppurainen 2003, 43.) Dies irae on suunniteltu Vihan päiväksi.

Ainalin Requiemissä on kuusi osaa: 1. Anna heille ikuinen lepo (Requiem), 2. Vihan päivä (Dies irae), 3. Taivaan torvi (Tuba mirum), 4. Pyhä (Sanctus), 5. Jumalan karitsa (Agnus Dei), 6. Ikuinen rauha (Lux aeterna). Ensimmäisen, neljännen ja viidennen osan tekstit ovat perinteisiä ordinarium-tekstejä. Ainali on tuonut vaihtelevuutta kansankieliseen sielunmessuun toisen ja kolmannen osan teksteillä, jotka on peräisin virsikirjamme virrestä 158 Vihan päivä kauhistava. Viimeisen osan Ikuiseen rauhaan Ainali on ottanut tekstin Raamatusta (Johanneksen ilmestys: 7:14–15).

Ainalin mukaan teoksessa on jonkin verran kaikuja Gabriel Faurèn Requiemistä, varsinkin ensimmäisessä osassa. Vertailin Ainalin ja Faurèn Requiemien ensimmäisiä osia ja havaitsin, että tietynlainen rauhallinen ja pysähtynyt tunnelma on niissä samantyylinen. Kuvan 4 nuottiesimerkissä kohdassa ”Kristus meitä armahda” sopraanon melodian rytmitys ja suunnat ovat hieman samanlaisia kuin Faurèn teoksen toistuvassa ensimmäisen osan päteemassa kuvassa 5.

KUVA 4. Osa 1, Requiem (Ainali, 2000)

KUVA 5. Osa 1, Requiem (Fauré, 1890) (Petrucci Music Library)

Lisäksi viimeisessä Ikuinen rauha -osassa säestyksen virtaavat 16-osanuotit tuovat hieman mieleen Faurèn Requiemin. Tässä viimeisessä osassa palataan myös alun teemoihin ja teos sulkeutuu näin kauniiksi kokonaisuudeksi.

Muutamissa Requiemin osissa Ainali on käyttänyt myös uudempaa, modernimpaa soinnutusta. Luukas-passion kansanomaisuus on Requiemissä saanut väistyä rohkeampien kokeilujen tieltä. Säveltäjä itse on näin jälkeenpäin suhtautunut teokseensa kriittisesti ja enemmänkin kokeiluna modernimpaan sävelmaailmaan. "Ei Requiemistä sen enempää, yritin tehdä vähän uudempaa, eikä se oikein onnistunut", säveltäjä kommentoi teostaan (Ainali, haastattelu 25.1.2018).

3.1.3 Augsburgin tunnustus -oratorio (2017)

Ainalin Augsburgin tunnustus -oratorio sai alkunsa runoilija, pastori Satu Kreivi-Palosaaren tehtyä teologian opinnoissaan tutkielman Lutherin Augsburgin tunnustuksesta. Kreivi-Palosaari teki siitä myös runoilijana runomuotoisen teoksen, johon Ainalilta toivottiin sävellystä. "Kirjoitin runomuotoisen tekstin kahdeksan vuotta sitten osana teologian opintojani. Sen tarkkuus alkuperäistekstiin liittyen on ollut tärkeää, vaikka teksti onkin runomuodossa", Satu Kreivi-Palosaari kommentoi Rauhan tervehdys -lehdessä ennen Augsburgin tunnustus -oratorion kantaesitystä. (Salovaara E. 2017, 3.)

Teos kantaesitettiin Kiimingin seurakuntakeskuksessa helatorstaina 25.5.2017 ja myöhemmin myös Karjasillan kirkossa Oulussa. Ainali arvelee, että runoilija olisi toivonut hieman lyhyempää kokonaisuutta, mutta hän halusi kunnioittaa uskonpuhdistajamme Martti Lutherin näkemystä siitä, että jokainen osa oli opillisessa mielessä hänelle yhtä tärkeä. Oratorio on sävelletty seka- ja lapsikuorolle, sopraano- ja baritonisolistille sekä uruille, sellolle ja viululle. Oratorion osat mukailevat suoraan Augsburgin tunnustusta.

Oratoriossa on kuultavissa Ainalin perinteisempää sävelkieltä ja hän on käyttänyt muutamia tuttuja koraaleja joissakin osissa. Ensimmäisessä osassa (kuva 6) on kuultavissa melodia-aihetta virren 111 Oi, Pyhä Henki, Herramme, alusta (kuva 7).

baritoni

mp Ni-kai-as-sa pää-tös teh - dä toh-dit - tiin.

Ni - kai - as-sa pää - tös teh - dä toh - dit - tiin.

toh - dit-tiin

The image shows a musical score for a baritone part. It consists of five staves. The top staff is the vocal line with lyrics. The second and third staves are piano accompaniment. The fourth and fifth staves are additional piano accompaniment. The lyrics are: "Ni-kai-as-sa pää-tös teh - dä toh-dit - tiin." and "toh - dit-tiin". The dynamic marking is *mp*.

KUVA 6. Osa 1, Augsburgin tunnustus -oratorio (Ainali, 2017)

Keskiajalta / Saksassa 1524

1. Oi Py-hä Hen-ki, Her-ram-me, e - lä - män

The image shows a musical score for a hymn. It consists of a single staff with a treble clef and a key signature of one flat. The lyrics are: "1. Oi Py-hä Hen-ki, Her-ram-me, e - lä - män". The title above the staff is "Keskiajalta / Saksassa 1524".

KUVA 7. Oi Pyhä Henki, Herramme. Virsi 111. Virsikirja (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2019, viitattu 15.3.2019)

Ainali on käyttänyt koraalilaiheita niin hienovaraisesti ja vähän, että yhteyttä ei välttämättä huomaa, vaikka tuntisi koraalimelodian hyvinkin. Kuulijoille se onnistuu välittämään tuttuuden tunnetta ja samaistumis-pintaa musiikkiin. Oratorion toisessa osassa Syntyessään täällä Ainali on käyttänyt edellisen messusävelmistön ensimmäisen messun Herra armahda -sävelmää. Teoksen viimeinen osa pohjautuu osuvasti Lutherin kirjoittaman virren 170 Jumala ompe linnamme koraalista tehtyyn sovitukseen. Kreivi-Palosaaren viimeinen runomuotoinen teksti oli tätä edeltävässä osassa Pyhien palvonta. Säveltäjä halusi kuitenkin lopettaa oratorion tuttuun virteen ja seurakuntakin sai siihen osallistua oratorion loppuksi.

Sävellysprosessin Ainali koki työlääksi sen takia, että osia tuli niin monta; "Olisi pitänyt yhdistää osia niin, että olisin saanut luotua suurempia kokonaisuuksia", hän arvioi (Ainali, sähköposti 10.3.2019). Alun perin hän ajatteli säestykseksi pelkät urut, mutta työn edetessä tuli kuvaan mukaan obligatot, joten lopulta hän sävelsi sellolle ja viululle säestyksiä melkein jokaiseen osaan (Ainali, sähköposti 10.3.2019).

3.2 Laulusarjat ja Lasten kirkko

Ainali on säveltänyt kaksi laulusarjaa ja lapsille suunnatun kirkkohetken Lasten kirkko Satu Kreivi-Palosaaren runoihin.

3.2.1 Pääsiäisen lauluja -sarja sopraanolle ja barytonille (2006)

Pääsiäisen lauluja-sarja on sävelletty sopraanolle ja baritonille pianon säestyksellä. Sarjassa on viisi osaa: 1. Tunnelma on oudon odottava siellä, 2. Pitkäperjantaina, 3. Mitä nyt (lauantai), 4. Hiipii aivan hiljaa (1. pääsiäispäivä) ja 5. Miksi itket Maria (2. pääsiäispäivä). Ensimmäinen, neljäs ja viides osa ovat sopraanon ja baritonin duettoja. Runoilija Satu Kreivi-Palosaari on kuvailut tässä Jeesuksen kärsimystietä ja ylösnousemusta Marian näkökulmasta. Ensimmäinen osa kertoo viimeisen ehtoollisen asettamisesta: "Pyhä käsi murtaa leivän, eikä vielä kukaan uskoa voi Hänen kuolemaan". Kuvassa 8 esitelly toinen osa kertoo nimensä mukaisesti pitkäperjantaista ja se on sävelletty baritonille soolo-osaksi. Tempomerkinnältään se on adagio, joten se tulee esittää hitaasti. Tässä osassa Ainali on saanut hienolla tavalla kuvattua musiikillaan pysähtynyttä tunnelmaa, joka usein on pitkäperjantain sanomassa läsnä. Runoilija Kreivi-Palosaari aloittaa osan: "Pitkäperjantaina aika pysähtyy. Niin on nyt ja aina, sama aina syy." Pianosäestyksessä alääänet suuntautuvat puolinuotein alaspäin ja kuulostavat kuin raskailta askelilta.

2. Pitkäperjantaina

Adagio

Musical score for 'Pitkäperjantaina' in 3/2 time, Adagio. The score consists of three staves: vocal line, piano accompaniment, and bass line. The key signature has three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The piano accompaniment starts with a piano (*p*) dynamic. The vocal line has two versions of the lyrics.

p 1. Pit-kä-per-jan-tai - na ai - ka py - säh -
2. Pit-kä-per-jam-tai - na het - ki hil - jai -

KUVA 8. Osa 2, Pitkäperjantaina. Pääsiäisen lauluja -sarja (Ainali, 2007)

Kolmas osa "Mitä nyt" on kirjoitettu sopraanolle (kuva 9). Siinä pianon oikean käden satsissa toistuu nopeaa kuviota, joka kuvaa hyvin hieman hätääntynyttä tunnelmaa, joka runossa vallitsee. "Mitä nyt, mitä nyt, onko kaikki päättynyt? Ystävää ei missään näy ristin juureen tieni käy. Hän on mennyt pois! En suostu uskomaan. Hän on mennyt pois! Hän murtui kokonaan."

Musical score for 'Mitä nyt' in 2/4 time. The score consists of three staves: vocal line, piano accompaniment, and bass line. The key signature has two sharps (F#, C#). The piano accompaniment starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The vocal line has two versions of the lyrics.

26 Hän on men-nyt pois!
Mi - tä nyt?

KUVA 9. Osa 3, Mitä nyt. Pääsiäisen lauluja-sarja (Ainali 2007)

Neljäs osa kertoo ensimmäisen pääsiäispäivän tunnelmista Jeesuksen äidin Marian näkökulmasta. "Silmät turhaan etsi, missä kivi on? Maria ihmeissään on yksin neuvoton. Ehkä sydän tietää, tietää sittenkin, Mestari on poissa täällä kuitenkin." Tässä osassa tempomerkintänä on Tempo rubato ja sävellajina valoisa D-duuri. Muutenkin osa kuvailee runon toivorikasta tunnelmaa, jossa pitkäperjantain synkkyys on kuitenkin kääntymässä valoksi. Viimeisen osan "Miksi itket Maria" säveltäjä on tehnyt suorastaan riemukkaaksi! Runokin siihen on yllyttämässä, sillä viimeisessä säkeistössä lauletaan: "Naura, naura, Maria, Herra elää saa! Kiitä sinä Maria, kiitä Jumalaa!"

Olen saanut esittää laulusarjan yhdessä Kiimingin kanttorin Jarkko Metsänheimon kanssa keväällä 2018 Kiimingin seurakuntasalissa järjestetyssä kevätkonsertissa. Pianistina meillä toimi Elias Niemelä. Koin laulusarjan harjoittamisen ja esiintymisen erittäin mielekkääksi ja saimme harjoituksissa kuulla myös säveltäjän ajatuksia teoksen yksityiskohdista ja esityserkinnöistä. Kokonaisuutena sarja on mielestäni onnistunut ja ehjä kokonaisuus, joka puhuttelee kuulijaa syvällisillä teemoillaan.

3.2.2 "Onneksi on valo" Lauluja keväästä ja syksyn luopumisesta (2010)

Onneksi on valo -laulusarja on sävelletty lauluäänelle ja pianolle. Myös tämän teoksen Ainali on säveltänyt Satu Kreivi-Palosaaren runoihin. Siinä on neljä osaa: 1. Tie vastaan tuli, 2. Vuorenkilpi lehtiänsä, 3. Katso tarkkaan ja 4. Joka ainut kukka. Ensimmäisen osan teksti kertoo ihmisen ahdistuksesta ja huudosta Jumalan puoleen: "Tie vastaan tuli, Jeesuksein tarrauduin sinuun, hundan". Tämä on laulusarjan ainoa mollisävellajissa oleva laulu, ja Ainali on saanut hienosti sävellettyä tekstin sisällön puhumaan myös musiikin kautta.

Kolme muuta osaa ovat luonteeltaan kuin ensimmäisen vastakohtia. Jotenkin ensimmäinen osa jää mielestäni irralliseksi kevätteemasta, joka kulkee vahvasti mukana muissa osissa. Toinen, kolmas ja neljäs osa kertovat luonnon heräämisestä keväällä ja Luojan jokavuotisesta luomisihmeestä luonnossa. Kaikki osat ovat säkeistömuotoisia.

Vuorenkilpi lehtiänsä -osassa kahden ensimmäisen säkeistön säestys mukailee melko tasaista neljäsosanuotein kulkevaa melodialinjaa (kuva 10). Viimeisessä säkeistössä säestys muuntuu murretuiksi soinnuiksi, jotka trioleillaan raikastavat koko laulun ja tuovat siihen keväisen tuulahduksen. Tässäkin osassa on voimakkaasti nähtävillä säveltäjän halua kuvailla tekstiä musiikin keinoin.

68

maa - ta kos - tut - taa. Jää - köön taak - se

KUVA 10. Osa 2, Vuorenkilpi lehtiänsä. "Onneksi on valo" Lauluja keväästä ja syksyn luopumisesta (Ainali 2010)

"Katso tarkkaan silmu hento kuivaan oksaan puhkeaa. Pääskysenkö oli lento? Kaikki on niin valoisaa. Kevät, kevät! Huutaa luontomme Halleluja riemuissaan." Tämä sarjan kolmannen laulun Katso tarkkaan ensimmäinen säkeistö kuvailee hienolla tavalla kevään puhkeamista (kuva 11). Myös Ainalin sävelkielessä tapahtuu laulun edetessä kuin kukkaan puhkeaminen. Alussa vakaasti puoli- ja neljäsosanuotein etenevä melodia saavuttaa huippunsa kohdassa "Kevät, kevät!".

104

Ke - vät, ke - vät! Huu - taa luon - tom - me
Her - ra, Her - ra an - taa syk - syn,
Ke - vät, ke - vät! Sil - mu hen - to

KUVA 11. Osa 3, Katso tarkkaan. " Onneksi on valo" Lauluja keväästä ja syksyn luopumisesta (Ainali 2010)

Kuvassa 12 esitelty viimeinen osa "Joka ainut kukka" alkaa pianon 16-osanuottien kvarttijuoksutuksella. Näitä juoksutuksia esiintyy pitkin laulua, välillä sopraanossa ja välillä bassossa.

112

1. Jo-ka ai - nut kuk - ka
2. I - sän sy - li läm - min

The image shows a musical score for the piece 'Joka ainut kukka'. It consists of three staves: a vocal line at the top, a piano accompaniment line in the middle, and a bass line at the bottom. The score is in 4/4 time and starts at measure 112. The piano accompaniment features a prominent sixteenth-note pattern. The vocal lines are for soprano and bass, with two verses of lyrics provided.

KUVA 12. Osa 4, Joka ainut kukka. "Onneksi on valo" Lauluja keväästä ja syksyn luopumisesta (Ainali 2010)

Mielestäni tällaisella alhaalta ylöspäin suuntautuvalla juoksutuksella Ainali on kuvannut tässä kukkan kasvua ja nousemista mullan alta. Koko laulusarja on teoksena mielestäni onnistunut ja raikas. Tässä säveltäjä on erityisesti saanut kuvattua hienosti luontoa musiikillaan.

3.2.3 Lasten kirkko (2007)

Ainali on säveltänyt Lasten kirkko -kokonaisuuden myöskin Satu Kreivi-Palosaaren runoihin vuonna 2007. Teos noudattelee sanajumalanpalveluksen kaavaa ja on tarkoitettu käytettäväksi nimensä mukaisesti lasten jumalanpalveluksena. Ainali on säveltänyt kokonaisuuteen yhteensä yhdeksän laulua: alkulaulun (Päätettiin lähteä kirkkoon), synnintunnustuslaulun (Taivaan isäni on asia nyt niin), kiitoslaulun (Isä suuri taivainen), uskontunnustuslaulun (Minä uskon Jumalaan), kolehti-laulun (Palvella myös minäkin), esirukouslaulun (Tiedän, että moni meistä), Isä meidän -laulun, ylistyslaulun (Jumalani suuri kiitos kodista) ja loppulaulun (Nyt on kotimatkan aika).

Laulujen runot ovat lapsenmielisiä ja Ainali on säveltänyt ne myös hyvin lasten suuhun sopiviksi. Lasten kirkko voidaan toteuttaa joko piano- tai urkusäestyksellä. Lisäksi muutamiin lauluihin on sävelletty soittimelle ylä-ääni eli obligato. Laulut ovat tyyliltään yksinkertaisia ja koraalintapaisia, mutta jokaisessa niissä on omanlainen tunnelma, joka usein saa ideansa tekstistä. Esimerkiksi

synnintunnustuslaulu Taivaan isäni on asia nyt niin (kuva 13) kuvaa hyvin sitä nöyrää tunnelmaa, joka yleensä liitetään jumalanpalveluksen synnintunnustusosioon. Laulun lopussa lauletaan ”Pyydän anteeksi ja yhtä toivon vaan, että ilon sydämeeni saan!”. Tässä Ainali on kuvannut sydämeen toivottavaa iloa melodiassa esiintyvillä nopeammilla 8-osa nuoteilla.

KUVA 13. Osa 2, Taivaan isäni on asia nyt niin. Lasten kirkko (Ainali 2007)

3.3 Muut sävellykset

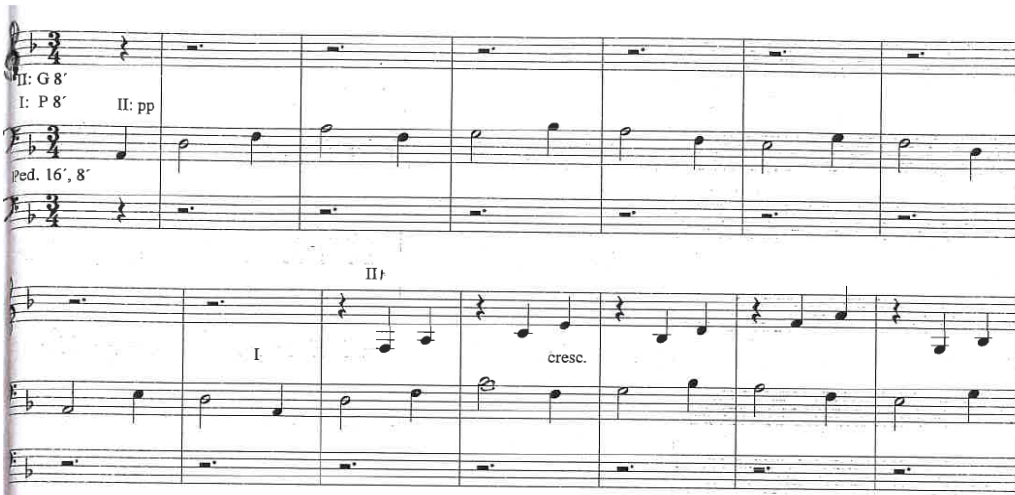
3.3.1 Urkusävellykset

Ainalin ensimmäiset urkuteokset syntyivät sen jälkeen, kun hän aloitti urkujensoiton lehtorina Oulun konservatoriossa. Improvisoinnin opettaminen antoi myös oman mausteensa omien urkusävellysten syntymiseen. Ainalin ensimmäinen urkuteos on vuodelta 1998, Via crucis. Anne Tapionmäki ja Sari Wallin ovat tarkastelleet vuonna 2008 Oulun seudun ammattikorkeakouluun tehdyssä opinäytetyössään kahta Ainalin isompaa urkuteosta: Passacagliaa (2003) ja Fantasiaa laulusta Nyt riemuvirsi veisatkaa (2007). Lisäksi Ainalilla on pari muunnelmateosta ja muita isompia ja pienempiä urkuteoksia. (Ainali, haastattelu 25.1.2019.)

Uusimpana Ainalilta on ilmestynyt Hyvä on Herra, kokoelma urkukoraaleja. Tähän kokoelmaan hän on säveltänyt koraaleja kokoelman esipuhetta lainaten ”käyttötarpeisiini ja minulle läheisiin virsiin” (Ainali, 2019). Koraaleja eli virsien sävelmiin sävellettyjä lyhyitä kappaleita kokoelmassa on yhteensä 41. Lisäksi kokoelma sisältää Urkujen joulu -sarjan. Esipuheessa säveltäjä kuvaa kokoelmaansa näin: ”Tyyllillisesti monet koraalit ovat 1700–1800-luvun barokin ja klassismin värittämiä.

Toivottavasti löydätte koraaleista myös säveltäjän omaa tyyliä ja luovuutta.” (Ainali, 2019.) Mielestäni kokoelman monissa koraaleissa on kuultavissa Ainalin omaa tyyliä ja iän myötä tullutta rohkeutta säveltäjänä. Toisaalta useat koraalit ovat helposti omaksuttavissa ja siksi erityisen käyttökelpoisia urkureille ja kirkkomuusikoille.

Monissa urkuteoksissa Ainali käyttää tyypilliseen tapansa jotain tuttua teemaa tai pientä aihiota ja rakentaa sen ympärille uuden teoksen. Kuvassa 14 esitelty Passacaglia on tästä hyvä esimerkki. Pääteeman kehukset tulevat virrestä 343 Voisinpa Jeesuksestani, tosin rytmisesti paljon muunneltuna.

KUVA 14. *Passacaglia* (Ainali 2003)

Niin kuin passacaglioille on tyypillistä, Ainalinkin teoksessa teema kulkee läpi teoksen, mutta muuntuu välillä duuriin ja eri ääniin. Muu musiikillinen kudokse elää omaa elämäänsä ja rikastuttaa kokonaisuutta. Olen itsekin soittanut *Passacaglia*n ja mielestäni se on erittäin hyvin sävelletty ja mielenkiintoinen urkuteos.

3.3.2 Kuorosovituksia ja yksinlauluja

Ainalin sävellystuotannon keskeisimpiä asioita alusta lähtien on ollut säveltäminen jotakin tarkoitusta varten. Monet teokset ja sovitukset ovat saaneet alkunsa Toukomettiset-kuoron tarpeista. Näin voidaan sanoa varsinkin kuoroteoksista. Samoin monet urkuteoksista ovat syntyneet johonkin

erityiseen tilanteeseen, kuten esimerkiksi Fantasia Haukiputaan seurakuntakeskuksen uusien urkujen käyttöönottojuhlaan. Ainalin laajemmat kuorosovitukset voidaan jakaa karkeasti kolmeen osastoon: virsisovituksiin, psalmeihin ja suurien säveltäjien orkesterisovituksista tehtyihin kuorosovituksiin. Jälkimmäisiä Ainali on tehnyt vasta viime vuosina.

“Olen halunnut tehdä myös paljon säästyksellisiä teoksia, vähemmän a capellaa”, Ainali toteaa erityisesti kuoroteoksistaan (Ainali, sähköposti 29.1.2019). Monissa kuoroteoksissa on mukana muitakin soittimia pianon tai urkujen lisäksi. Suomalaiseen kansansävelmään Synnit poissa, auttuutta oi vuonna 1993 tehty sovitus on sävelletty sekakuorolle ja pianolle. Haluan nostaa tämän sovituksen raikkaana esimerkkinä Ainalin alkuvuosien tuotannosta. Tässä pianosäestys kuljettaa hienolla tavalla laulun teemaa ja polveilee runsaana ja nopeana varsinkin toisessa säkeistössä. Toisaalta tässä sovituksessa kuoroa on käytetty hieman yksipuolisesti, sillä kaikki äänet ovat mukana muutamaa tahtia lukuun ottamatta koko teoksen läpi.

Ainali on säveltänyt ja sovittanut laulusarjojen lisäksi myös yksinlauluja ja psalmeja. Sävelletyistä lauluista voisi mainita vuonna 2003 tehdyn Häälaulun. Sanat siihen on runoillut J.L. Runeberg. Häälaulu edustaa melko perinteistä, koraalimaista sävellystyylä. Se on sävelletty uruille ja lauluäänelle Johan Ludwig Runebergin sanoihin. Tämä laulu soveltuisi hyvin myös yhteislauluksi vihkitilaisuuteen.

Ainalin säveltämässä laulumusiikissa voi huomata selkeästi jaon perinteisiin lauluihin, jotka ovat hänen kansanomaista tyyliään, ja lauluihin, jotka edustavat enemmän modernimpaa ja romantiempaa tyyliä, niin kuin esimerkiksi psalmi Herra on kuningas, hän on pyhä!

Vuonna 2015 sävelletty psalmi 99, Herra on kuningas, hän on pyhä! edustaa niin kutsuttua tekstimusiikkia (kuva 15). Siinä säveltäjä on halunnut tuoda tekstin eläväksi musiikin avulla. Usein säkeistömuotoisessa laulussa sanojen painot ja tavutus saattavat kärsiä musiikin kustannuksella. Tekstimusiikissa asia on päinvastoin: musiikki ikään kuin alistetaan sanoille ja muokataan niille sopiviksi. Erityisesti tätä sävellystyylä kuuluu juuri psalmilauluissa.

si-nä, ra-kas-tat oi-ke-ut-ta.

mp Loit oi-keu-den-mu-kai - suu-den,

KUVA 15. Psalmi 99, Herra on kuningas, hän on pyhä! (Ainali 2015)

Tässä esimerkissä psalmista 99 Ainali on rytmittänyt sanan “rakastat” niin, että sanan luonnollinen lausuntarytmi on samanlainen kuin puhuessa. Toinen esimerkki on sanasta “oikeudenmukaisuuden”, joka myös noudattaa tekstimusiikin käytäntöä. Psalmissa kerrotaan yllättäen, kuinka Herra puhui pilvipatsaasta. Tätä kohtaa Ainali on värittänyt kiinnostavalla sävellajin vaihdoksella perussävellaji As-duurista F-duuriin. Myös tämä kertoo tekstimusiikissa ilmenevästä tavasta tehostaa sanoja musiikin keinoin.

4 RISTO AINALIN SÄVELLYSTYYLI

4.1 Säveltäminen prosessina

Säveltämistä voidaan kuvata prosessina, joka alkaa ideasta ja päättyy työn valmistuttua usein sen esittämiseen. Sävellystä voisi kuvata matkaksi ja näitä matkoja on yhtä monenlaisia kuin on sävellyksiä ja säveltäjiäkin. Perinteisesti Suomessa säveltäjän ammattia on arvostettu. Tähän ovat varmasti vaikuttaneet suuret säveltäjämme kuten Sibelius tai nykysäveltäjistä esimerkiksi Kaija Saariaho. (Torvinen 2005, 58.)

Pekka Hakon toimittamassa kirjassa *Säveltäjän maailmat* (2005) suomalaiset säveltäjät pohtivat artikkeleissaan säveltämistä ja musiikin syntyä hyvin monipuolisesti. Yhdessä kirjan artikkeleista *Miksi Sävellykset syntyvät?* Juha Torvinen on tutkinut laajasti eri näkökulmia säveltäjien erilaisiin säveltämisen tapoihin ja tarpeisiin. Torvinen hämmästelee sitä, kuinka vähän säveltäjät ovat kirjoituksissaan pohtineet syitä sille, miksi säveltävät. Kirjoituksissa nousevat esille enemmän esimerkiksi teosten syntyvaiheet ja niihin johtaneet prosessit. (Torvinen 2005, 59.)

Pehr Hendrik Nordgren pohtii säveltämistä näin: ”Minähän sävellän siksi, etten voi millään muulla keinoin ilmaista sitä, mitä musiikillani yritän ilmaista” (Nordgren 1976, 119). Samankaltainen vääjämätön tarve ohjaa nykyäänkin useimpia säveltäjiä. Osa heistä ei edes yritä selittää, miksi säveltävät, vaan toteavat sen mahdottomaksi. (Torvinen 2005, 60.) Useimpia säveltäjiä ohjaa omien sanojensa mukaan jonkinlainen vääjämätön tarve. Tarve kumpuaa halusta kasvaa ja kehittyä ihmisenä, halusta tuntea oma olemassaolonsa tai halusta ja pyrkimyksestä hahmottaa omaa maailmaansa ja maailmankuvaansa. (Sama, 65.)

4.2 Koko tuotannon erityispiirteet

Risto Ainali aloitti säveltämisen kanttorin työssä kummunneesta tarpeesta. Vuonna 1976 aloittaessaan Vetelin seurakunnan kanttorina, Ainali alkoi tehdä kirkkokuorolle sovituksia ja pieniä sävellyksiä. Siihen mennessä hänen päällimmäisin vahvuusalueensa kanttorin työssä oli ollut urkujensoitto. Kuorojen kanssa toimiminen antoi Ainalille halun tehdä myös omia sävellyksiä, joita on vuosien

varrella syntynyt useita. Sävellysluettelo on merkattu sävellyksiä alkaen vasta 90-luvulta. Lie-neekö tähän syynä säveltäjän itsekriittisyys alkuvuosien tuotantoa kohtaan vai onkohan osa sävel-lyksistä jäänyt tallentamatta. Toukomettiset-kuoro on vaikuttanut paljon Ainalin säveltämiseen: “Monet pienet ja isommat teokset ovat lähteneet Toukomettiset-kuoron tilauksesta. Ne kuvaavat pohjoisen kristillisyyden tunteja: kipua ja iloa.” (Ainali, sähköposti 29.1.2019.)

Ainalin sävellystuotantoa leimaa vahvasti hänelle tärkeä kristillinen arvopohja: “Hengellisyys on vaikuttanut paljon sävellys- ja kuorotyöhöni” (Ainali, sähköposti 29.1.2019). Hengellisyyden merki-tyksestä kertoo paljon jo sekin, että lähes kaikki hänen sävellyksensä pohjautuvat uskonnollisiin tai suoraan Raamatun teksteihin. Myös uruille sävelletyn soitinmusiikin Ainali on pääosin nimennyt uskonnollisin termein, kuten esimerkiksi Via crucis. Urkumusiikin puolella ovatkin hänen ainoat te-oksensa, jotka eivät suoranaisesti viittaa hengellisyyteen. Tosin esimerkiksi Passacagliankin tee-maan on käytetty inspiraationa koraalimelodiaa virrestä 343, Voisinpa Jeesuksestani. Siten senkin voi luokitella kirkkomusiikiksi, vaikka teoksen nimi ei suoranaisesti viittaa mitenkään hengellisyy-teen.

Ainalin tuotanto on vahvasti keskittynyt kuoro- ja urkumusiikkiin. Suuremmissa teoksissa kuten Luukas-passiossa ja Augsburgin tunnustus -oratoriossa on käytetty myös muita säestyssoittimia. Urkurina urut ovat vahvasti Ainalin sydäntä lähellä, eikä hänen tuotannossaan ole muille soittimille sävellettyä instrumentaalimusiikkia lainkaan. Itse kirkkomuusikkona olen kokenut hänen urkusä-vellyksensä helposti lähestyttäväksi, vaikka toisaalta niissä on riittänyt haastetta. Esimerkiksi kro-matiikan käyttöä Ainali ei vierasta, vaan sitä löytyy paikoitellen runsaasti. Myös erilaiset sävellajien vaihdokset kappaleiden sisällä ovat hänen sävellyksissään tavallisia.

Vuosina 1996 - 1998 sävelletty Luukas-passio oli Ainalin avaus suurempiin sävellystöihin. Itse hän kertoo teoksessa esiintyvistä tyylillä näin: “Se on lähellä hengellisiä kansansävelmiä. Että oisko se vähä romanttishenkinen tyyli ja kirjojustapa semmosta selkeää.” (Ainali, haastattelu 25.1.2018.) Luukas-passio otettiin kuulijoiden keskuudessa varsin hyvin vastaan ja monet ovat kiitelleet erityi-sesti sen kansanomaisuutta. Siihen vaikuttaa toki tuttujen koraalimelodioiden käyttö, mutta myös Ainalin oma sävellystyyli, jossa on yhtymäkohtia kansansävelmiin. Ainalin vahvuus säveltäjänä on valmiin, usein tutun, teeman hyödyntäminen, mutta toisaalta sen käsitteleminen niin, että sävellyk-sen edetessä se on muovaantunut uusiin muotoihin, että kantasävelmää ei välttämättä enää tun-nistakaan. Tästä kumpuaa sävellyksiin kuulijaystävällistä tuttuutta, mutta toisaalta myös uuden-laista mielenkiintoa.

Ainalin suuremmissa kuoroteoksissa, Luukas-passiossa, Requiemissa ja Augsburgin tunnustus-oratoriossa, erityistä on se, että ne ovat kaikki erilaisia niin muodoltaan kuin musiikilliselta sisällöltään. Luukas-passion sävelkieli on kansanomaista ja kuulijaystävällistä. Requiem taas on avaus modernimpaan suuntaan eikä niinkään avaudu kuulijoille ensimmäisellä kuuntelukerralla. Augsburgin tunnustus-oratorio on lähempänä Ainalin tutumpaa, kansanomaista linjaa. Oratorio poikkeaa kuitenkin muotonsa puolesta paljon Luukas-passiosta, joka noudattelee perinteisiä passioita evankelistan ja kuoro-osuuksien vuorotellessa. Lisäksi Ainalin oratoriossa on mielenkiintoisesti käytetty sekakuoron ja solistien lisäksi lapsikuoroa.

Ainalin sävellyksissä, joissa ei ole lainattua melodia-aihetta, on kuultavissa erityisesti hänen omaa sävellystyylinsä. Vaikka alkuvuosien sävellyksistä tyyli on muuttunut ja monipuolistunut, useissa sävellyksissä on havaittavissa myös hänelle tyypillistä yksinkertaisuutta ja jonkin musiikillisen idean kannattelua läpi sävellyksen. Hyvänä esimerkkinä tästä on Pääsiäisen lauluja -sarjan kolmas osa Mitä nyt. Siinä tehokeinona on aluksi melodiassa esiintyvät terssi- ja kvarttihypyät alaspäin ja hypyn jälkeen palaaminen samaan säveleen. Sama toistuu kuin vastauksena pianosäestyksessä. Laulun edetessä säveltäjä on kehitellyt aihetta, mutta tietynlainen pysyvyys ja luottaminen yksinkertaiseen ideaan sävellyksessä kertoo Ainalin omimmasta sävellystyylisestä. Toisaalta tässäkin laulussa sopraanon yksinkertaisten teemojen vastapainona on romanttisestikin ryöpsähtelevä pianotekstuuri. Pieneenkin sävellykseen Ainali on saanut mukaan kerroksellisuutta, joka puhuttelee kuulijaa.

Itse hän kertoo sävellystyylinsä muuttumisesta näin: "Oma tyylini on vuosien varrella edennyt romanttisempaan ja ilmaisurikkaampaan suuntaan" (Ainali, sähköposti 29.1.2019). Esimerkkinä tästä voisi käyttää juuri Pääsiäisen lauluja -sarjaa, jossa Ainali on kuvaillut erittäin hyvin runojen tunnelmia musiikin avulla. Yksi hänen sävellystyylinsä tunnusmerkki on tekstilähtöisyys. Mielestäni se kuvaa hänen haluaan tuoda tekstin merkitystä lähemmäksi kuulijoita, toimia ikään kuin viestin viejänä. Joskus onkin sanottu, että laulettu sana tehoaa paremmin kuin pelkästään puhuttuna kuultu sana. Parhaimmillaan se on sitä, että musiikki palvelee tekstiä niin, että se kuvailee musiikin keinoin sanojen sisältöä. Tekstilähtöinen säveltäminen on melko yleistä kirkkomusiikissa. Aikoinaan jo kirkkomusiikin isäksikin kutsuttu Johann Sebastian Bach oli tästä ensimmäisiä esimerkkejä säveltäjänä.

4.3 Muutokset ja kehittyminen sävellystyylissä

Risto Ainalin säveltämisen lähtökohdat olivat käytännönläheisiä. Kanttorina hän on tarvinnut omalle kuorolleen sopivaa musiikkia ja kun sitä ei ole löytynyt, Ainali on tarttunut kynään ja luonut sitä. Kuulostaa yksinkertaiselta, mutta vain kuulostaa. Toki hänen lahjakkuutensa on ollut huomattavaa jo alusta lähtien, mutta säveltäminen on vaatinut inspiraation lisäksi myös työtä. ”Säveltämisessä on aina omat kipunsa. Joskus saa tulosta nopeasti, joskus taas hitaasti. Mutta kaiken kaikkiaan se on nyt helpompaa, kun on oma tyyli ja tapa tehdä”, toteaa säveltäjä itsekkin säveltämisen kehityksestä (Ainali, sähköposti 29.1.2019). Alkuaikojen sävellyksissä on joissakin havaittavissa vielä rohkeuden puutetta ja oman tyylin etsimistä. Esimerkiksi Luukas-passiosta Ainali on todennut: ”Se mua harmitti, että semmosia jäykkyyksiä on” (Ainali, haastattelu 25.1.2018). Tällä kommentilla hän tarkoitti erityisesti sitä, että hän noudatti mielestään joissakin osissa liian tarkasti jonkin kansansävelmän teemaa, johon evankeliumin sanat eivät sopineetkaan aivan täydellisesti ja tekstimusiikin periaatteet kärsivät.

Tutkiessani Ainalin sävellyksiä alkuvuosilta tähän päivään havaitsin uusimmissa sävellyksissä selkeästi monipuolisempaa tekstuuria varhaisimpiin teoksiin verrattuna. Ainali itsekkin arvioi säveltämisensä muuttuneen helpommaksi ja rohkeammaksi verrattuna alkuvuosiin: ”Olen löytänyt rohkeamman tavan äänenkuljetukseen ja toivottavasti harmoniakkin on paljon rikkaampaa kuin alkuaikoina” (Ainali, sähköposti 29.1.2019). Ainalin säveltämisen kehittymiseen on varmasti vaikuttanut myös eläkkeelle jääminen ja elämäntilanteen muuttuminen siltä osin. Aikaa ja mahdollisuuksia säveltämiseen on enemmän. Myös lähteiden mukaan useimpia säveltäjiä on yhdistänyt jonkinlainen tarve säveltää.

5 POHDINTA

Ennen kuin opinnäytetyöni aihe valikoitui, olin ajatellut, että haluaisin yhdistää siinä taustaani kirkkomuusikkona ja myös pedagogisten opintojeni tuomia näkökulmia. Risto Ainali valikoitui aiheeksi senkin vuoksi, että hänen säveltämänsä musiikki on kiinnostanut minua jo noin 15 vuoden ajan aina konservatoriossa suorittamistani kirkkomusiikkiopinnoista lähtien. Aiheesta oli aiemmin tehty yksi opinnäytetyö, joka perehtyi enimmäkseen kahden urkusävellyksen esittelyyn. Otin tavoitteekseni tallentaa tarkemmin myös Risto Ainalin elämänvaiheita, vaikka se ei varsinaisen tutkimuskohteeni ollutkaan. Koin sen kuitenkin tarpeelliseksi, sillä jo eläkkeellä olevan muusikon ja säveltäjän elämä kiinnostaisi varmasti muitakin kuin minua. Yleensäkin säveltäjien taustoista ja elämänvaiheista kertovat teokset usein inspiroivat lukijoita sen takia, että henkilöhistoriasta saattaa löytyä syitä ja tarkoituksia myös säveltäjäksi kasvamisen prosessista.

Opinnäytetyön aloitusta suunnitellessa ajattelin, että keskittyisin vain yhteen Ainalin suureen teokseen. Luukas-passio oli vahvana ehdokkaana tutkimuskohteeksi. Työn edetessä koin voimakasta innostusta tutkia Ainalin sävellystuotantoa laajemmin. Tarkoituksena minulla oli, että mahdollisimman moni voisi löytää hänen sävellyksiään ja kiinnostua niiden esittämisestä. Prosessin aikana sain mahdollisuuden esittää Ainalin Pääsiäislauluja-sarjan. Laulusarjaan tutustuminen ja sen harjoittelu vaikutti minuun niin, että halusin kertoa siitäkin sävellyksestä tarkemmin opinnäytetyössäni. Uskon, että moni muusikko voi saada työstäni innoitusta uusien sävellysten ja säveltäjien teosten etsimiseen ja esittämiseen laajemminkin.

Käytin tutkimusmenetelmänä haastattelua, jonka äänitin ja myöhemmin litteroin. Muutamia asioita tarkensin myöhemmin vielä sähköpostilla. Lisäksi olen tutkinut Ainalilta saamiani sävellysten partituureja ja joistakin sävellyksistä tehtyjä levyjä ja muita nauhoituksia. Augsburgin tunnustus -oratorion sain kuulla esitettynä Karjasillan kirkossa, kun säveltäjä itse johti teoksen. Myöhemmin tarkastelin teosta internetistä YouTubessa olevasta kantaesityksen nauhoituksesta (Pentikäinen 2017). Nuottikuvan lukemisen lisäksi soitin myös pianolla teoksia ja pystyin tutustumaan paremmin sävellysten ominaispiirteisiin. Työn tueksi olen lukenut kirjallisuutta säveltämisestä ja haastattelututkimusten tekemisestä.

Koin aiheen helposti lähestyttäväksi ja kiinnostavaksi alusta lähtien, mutta toisaalta sävellysten tutkiminen on vienyt aikaa ja tuntunut haastavaltakin. Haasteelliseksi koin myös työn rajaamisen,

sillä sävellyksiä voisi tutkia erittäin tarkasti niin, että paneutuisi jokaiseen yksityiskohtaan. Olen mielestäni pystynyt kokoamaan opinnäytetyöhöni kuitenkin merkittävimmät seikat, jotka kertovat nimenomaan Ainalista säveltäjänä ja hänen sävelkielensä erityispiirteistä. Sain selville, että hänen sävellystyylinsä erityispiirteitä ovat erityisesti kansanomaisuus ja tekstilähtöisyys. Kansanomaisuus tässä tapauksessa tarkoittaa sitä, että Ainali on monissa sävellyksissään käyttänyt esimerkiksi hengellisestä kansansävelmästä tai virrestä otettua aihiota, jota hän on kehitellyt ja muokannut. Kuulijoille se antaa samaistumispintaa ja tuttuutta sävellysten kuuntelemiseen. Tekstilähtöistä sävellystyiliä on Ainalin laulumusiikissa, jossa hän osittain alistaa musiikin palvelemaan tekstin sisältöä. Näissä sävellyksissä tekstin kuvailun tueksi ja musiikin maustamiseksi hän on käyttänyt paljon esimerkiksi kromatiikkaa ja yllättäviäkin sävyjä kuten sävellajivaihdoksia. Tutkimuksessani sain myös selville, että Ainalin sävellystyylillä on muuttunut vuosien varrella ja erityisesti hänen oma tyyli on vahvistunut. Säveltäjän tuki on ollut koko työn ajan merkittävä ja se on auttanut opinnäytetyön loppuunsaattamisessa. Käsitykseni on syventynyt siitä, mitä Ainali on halunnut kullakin sävellyksen yksityiskohdallaan sanoa ja kuinka minä kirkkomuusikkona, laulajana ja pedagogina niitä parhaan kykyni mukaan voisin ilmentää.

Opinnäytetyötäni pystyvät tulevaisuudessa hyödyntämään kaikki, joita kiinnostaa suomalainen uudempi hengellinen tuotanto. Kohderyhmänä voisi pitää kirkkomuusikoita, sillä heidän työhönsä Ainalin sävellykset liittyvät vahvasti. Esimerkiksi kirkkovuoden kulkuun sopivia teoksia säveltäjältä löytyy useampiakin: Requiemin teema sopii pyhäinpäivään ja Luukas-passio ja Pääsiäisen lauluja-sarja sopivat pääsiäiseen. Käytettävyyttä lisää myös se, että teokset eivät ole mahdottoman vaikeita amatöörikuoron ja -soittajien toteutettaviksi.

Opinnäytetyötä olisi voinut laajentaa vielä niin, että olisi ottanut vertailukohteeksi esimerkiksi jonkin toisen suomalaisen kirkkomusiikin säveltäjän, jonka sävellystyylillä Risto Ainalin omaa tyyliä olisi voinut verrata. Totesin kuitenkin työn edetessä, että se olisi vaatinut niin paljon työtunteja ja aikaa lisää, että tyydyin tässä tilanteessa tällaiseen lähestymistapaan tutkimuksessani.

LÄHTEET

Ainali, R. 2018. Haastattelu 25.1.2018

Ainali, R. 2019a. Hyvä on Herra, urkukoraaleja, omakustanne.

Ainali, R. 2019b. Sähköpostiviesti 29.1.2019

Ainali, R. 2019c. Sähköpostiviesti 10.3.2019

Forsblom, E. 1994. Mimesis, Bachin urkuteosten affekti-ilmaisua etsimässä. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 7. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Helsingin kaupunginorkesteri 2019. Passacaglia. Viitattu 11.5.2019, <https://helsinginkaupunginorkesteri.fi/fi/Passacaglia>.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus, Helsinki.

Lähetysyhdistys Rauhan Sana 2019. Toukomettiset. Viitattu 9.5.2019, <https://lyrs.fi/toukomettiset/>.

Nordgren, P. H. 1976. Miten sävellykseni ovat syntyneet. Teoksessa E. Salmenhaara (toim.) 12 suomalaista säveltäjää kertoo Miten sävellykseni ovat syntyneet. Helsinki: Otava. 117–131.

Pentikäinen, V. 2017. Augsburgin tunnustus -oratorio, Ainali, R. Video. Viitattu 25.5.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=1xXLObqsoBs>.

Petrucci Music Library 2019. Requiem, Op.48 Fauré, Gabriel. Osa 1., sivu 5, tahdit 20– 21. Viitattu 2.3.2019. <http://ks.imslp.net/files/imglnks/usimg/4/4c/IMSLP30151-PMLP21398-Faure-Op048fs.pdf>.

Salovaara, E. 2017. Luterilaisuuden ytimessä– Augsburgin tunnustus-oratorio tuo uskonopit nykyaikaan. Lehdessä Rauhan tervehdys 11.–24.5.2017.

Suomen evankelisluterilainen kirkko 2019. Virsikirja. Viitattu 15.3.2019, <http://notes.evl.fi/Virsikirja.nsf/30a7d6618ce6ab81c2256ca80040e996/d59a12a1ce870c61c2256d170058108f>.

Torvinen, J. 2005. Miksi sävellykset syntyvät? Katsaus suomalaisen säveltäjän työn lähtökohtiin vuosituhannen vaihteessa. Teoksessa P. Hako (toim.) Säveltäjän maailmat – Näkökulmia aikamme suomalaiseen taidemusiikkiin. Helsinki: Gaudeamus, 58–78.

Toukomettiset-kuoro ja kamariorkesteri 2000. Risto Ainali Luukas-passio. Espoo: Fg musiikki. CD.

Tuppurainen, E. 2003. Kirkkomusiikin historia ja nykypäivä. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.) Kirkkomusiikin käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 37–60.

RISTO AINALIN SÄVELLYSLUETTELO

Suuria teoksia kuorolle ja solisteille:

Luukas-passio 1996–98

Requiem 2000

Augsburgin tunnustus -oratorio 2017

Laajempia teoksia kuorolle:

Synnit poissa, auttuutta oi 1993

On syntini anteeksi suuret 1995

Myös isämme uskoivat ennen 1997

Nyt kiitosvirren mä riemuin laulan 2003

Oi Herra suuri, Luoja maan ja taivaan 2003

Lasten kirkko 2007

Hyvä Jumala, kiitän kodista 2009

Pääsiäispäivän evankeliumimotetti 2009

Ave Maria (säv. Oskar Merikanto) -sov. kuorolle 2012

Juhannuspäivän psalmi 2013

Soikoot taivaan ääret Luojan kunniaa (Beethovenin Kuutamonaatin mukaan) 2015

Psalmi 30 Herran hyvyys on loppumaton 2018

Lauluja:

Häälaulu 2003

Kahden maan kansalainen (säv. Jaakko.Löytty)- sov. Lauluäänelle, sellolle ja uruille 2005

Pääsiäisen lauluja-laulusarja (san. Satu Kreivi-Palosaari) 2007

”Onneksi on valo”- laulusarja keväästä ja syksyn luopumisesta (san. Satu Kreivi-Palosaari) 2010

Kolme laulua Jobin kirjan sanoihin 2012

On lepopaikka suloinen 2015 (Bells Publishing Oy julkaissut)

Ristiä kantaen, vuotaen verta 2015 (Bells Publishing Oy julkaissut)

Urkuteoksia:

Oi katsohan lintua oksalla puun (muunnelmia) 1997

Via crucis 1998

Toccatà 1999

Joulupuu on rakennettu (muunnelmia) 2001

Hääsoitto 2003

Passacaglia 2003

Siunatkoon Herramme synnyinmaata, kansaa täällä (omistettu Miklos Spanyille) 2006

Fantasia laulusta "Nyt riemuvirsi veisatkaa" (säv. Pauli Kauppinen) 2007

Triptyykki 2008

On kaunis synnyinmaamme -variaatio 2010

Sinulle kiitos, Isä maan ja taivaan-sello ja urut 2013

Surusoitto 2013

35 urkukoraalia 2019